

Puna kutija alata za buduću komisiju

Dogovor o reformi dizajna EU
tržišta električne energije

CAN Europe: Produžena podrška
uglju i nuklearnoj energiji

Juronjuz: EU mora pronaći
alternative za kratkoročne
subvencije energije

Dokument o uticaju
poskupljenja energije na
domaćinstva u EU

DOSIJE: EU objavljuje prelazne vrednosti za
prekogranično prilagođavanje ugljenika

SADRŽAJ

Dogovor o reformi dizajna tržišta električne energije u EU	OVDE
CAN Europe: Dogovor produžio podršku uglju i nuklearnoj energiji	OVDE
Savet EU zvanično usvojio produženja hitnih mera na tržištu gasa i električne energije	OVDE
ACER poziva na reforme odgovora na potražnju za rešavanje negativnih cena	OVDE
Juronjuz: EU mora pronaći energetska rešenja koja prevazilaze kratkoročne subvencije	OVDE
Dokument o uticaju poskupljenja energije na domaćinstva u EU	OVDE
Očekuje se da će globalna potražnja za ugljem pasti do 2026: izveštaj IEA	OVDE
EU: Oko 15 GW elektrana na uglj biće zatvoreno u 2024.	OVDE
Nemačka produžila za godinu dana rad nekih TE na uglj	OVDE
Bugarskoj 1,2 milijarde evra za transformaciju regiona uglja	OVDE
EU odobrila Italiji državnu pomoć od 17,7 milijardi evra za skladištenje električne energije	OVDE
Komisija: Zemlje EU kasne u ostvarenju cilja klimatskih promena	OVDE
Udeo OIE u energetsom miksu EU dostigao 23%	OVDE
Sedam evropskih zemalja obećava energetske sisteme bez CO2 do 2035.	OVDE
Komisija objavljuje preporuku o finansiranju energetske efikasnosti prema novoj Direktivi	OVDE
EU će produžiti gornju granicu cene gasa na još godinu dana	OVDE
Zemlje, kompanije stoje iza planova EU za energiju vetra	OVDE
DOSIJE: EU objavljuje prelazne vrednosti za prekogranično prilagođavanje ugljenika	OVDE

Dogovor o reformi dizajna tržišta električne energije u EU

BRISEL - Evropski parlament i Savet postigli su 14. decembra privremeni dogovor o reformi dizajna tržišta električne energije u EU. Ovaj sporazum će pomoći EU da izgradi energetske sistem zasnovan na obnovljivim izvorima energije, snizi račune za energiju i bolje zaštiti potrošače od skokova cena i osnaži ih da imaju koristi od tranzicije, saopšteno je na portalu Evropske komisije.

Osiguraće održivo i nezavisno snabdevanje EU energijom, u skladu sa Evropskim zelenim dogovorom i REPowerEU planom. Ova reforma, koju je Komisija predložila kao deo industrijskog plana Green Deal, takođe će učiniti evropsku industriju čistijom i konkurentnijom zahvaljujući boljem pristupu obnovljivoj, nefosilnoj energiji.

Reforma koju su privremeno dogovorili zakonodavci EU uključuje revizije nekoliko zakona EU – posebno Uredbe o električnoj energiji, Direktive o električnoj energiji i Uredbe REMIT.

Nadovezujući se na lekcije energetske krize izazvane ukrajinskom krizom, dogovorena reforma će doneti veću stabilnost cena i potrošačima i dobavljačima zahvaljujući široj upotrebi dugoročnih ugovora za proizvodnju čiste energije i doneti više nefosilnih fleksibilnih rešenja u sistemu kao što su odgovor na potražnju i skladištenje.

Bolje zaštićeni i osnaženi potrošači

Prema sporazumu, potrošači će dobiti širi izbor ugovora i jasnije informacije pre potpisivanja ugovora, tako da imaju mogućnost utvrđivanja sigurnih, dugoročnih cena. Istovremeno, oni će i dalje moći da biraju da imaju dinamične ugovore o cenama kako bi iskoristili varijabilnost cena za korišćenje električne energije kada je jeftinija.

Ugovor smanjuje rizik od grešaka snabdevača i jača zaštitu potrošača. Od dobavljača će se tražiti da upravljaju svojim cenovnim rizicima, kako bi bili manje izloženi skokovima cena i volatilnosti tržišta, dok će države članice morati odrediti snabdevače u krajnjoj nuždi tako da nijedan potrošač ne završi bez struje. Ranjivi potrošači i energetske siromašni biće zaštićeni od isključenja, a države članice će u slučaju krize moći proširiti regulisane maloprodajne cene na domaćinstva i mala i srednja preduzeća. Osim toga, Komisija će moći predložiti Savetu da proglasi krizu cena električne energije u slučaju naglog povećanja maloprodajnih cena, što će državama članicama omogućiti preduzimanje daljnjih mera za zaštitu kupaca i osiguranje pristupa pristupačnoj energiji.

Privremeno dogovorena reforma omogućava potrošačima, uključujući preduzeća i javne vlasti, da igraju aktivnu ulogu u energetskom sistemu. Kao potrošači koji učestvuju u deljenju energije, oni će takođe moći ulagati u vetroelektrane ili solarne parkove i prodavati višak solarne energije sa krovnih instalacija susedima, a ne samo svom dobavljaču.

Konačno, kako bi se osiguralo da će potrošači u EU imati koristi od konkurentnih tržišta sa transparentnim određivanjem cena, Agencija za saradnju energetskih regulatora (ACER) i

nacionalni regulatori imajuće poboljšanu sposobnost praćenja integriteta i transparentnosti energetskog tržišta. Konkretno, ACER će moći da istraži potencijalne slučajeve zloupotrebe tržišta prekogranične prirode i one u kojima ponašanje pogađa najmanje dve države članice. Za obavljanje svojih istraga, ACER će biti u mogućnosti da vrši inspekcije na licu mesta, izdaje zahteve za informacijama, kao i uzima izjave. Osim toga, prema revidiranom REMIT-u, učesnici na tržištu iz trećih zemalja moraju odrediti predstavnika u državi članici u kojoj su učesnici na tržištu aktivni na veleprodajnom tržištu energije.

Konkurentna evropska industrija sa predvidljivim troškovima energije

Reforma koja je privremeno dogovorena će olakšati primenu stabilnijih dugoročnih ugovora kao što su ugovori o kupovini električne energije (PPA) – putem kojih kompanije uspostavljaju vlastite direktne isporuke energije i na taj način mogu profitirati od stabilnijih cena energije iz obnovljivih izvora i energije s niskim udelom ugljenika. Države članice će biti obavezne da obezbede dostupnost tržišnih garancija za PPA. To će pomoći u jačanju konkurentnosti industrije EU smanjenjem njene izloženosti promenjivim cenama vezanim za fosilna goriva.

Osim toga, reforma će povećati likvidnost tržišta za dugoročne ugovore koji zaključavaju buduće cene, takozvane „forvard ugovore“. To će omogućiti većem broju dobavljača i potrošača da se zaštite od preterano promenjivih cena tokom dužih vremenskih perioda.

Kako bi se proizvođačima električne energije osigurala stabilnost prihoda i zaštitila industrija od

nestabilnosti cena, prema privremenom sporazumu, sva javna podrška za ulaganje u nove proizvodne kapacitete u inframarginalnoj i obaveznoj proizvodnji obnovljive i niskougljenične električne energije moraće biti uključena u obliku dvosmernih ugovora za razliku (CfD) ili ekvivalentne šeme sa istim efektima. Države članice se podstiču da kanališu višak prihoda potrošačima, bilo direktno ili finansiranjem troškova podrške cenama ili investicijama za smanjenje troškova električne energije.

Energetski sistem za budućnost

Novi dizajn tržišta električne energije će olakšati integraciju obnovljivih izvora energije u sistem i poboljšati predvidljivost proizvodnje električne energije kroz nove obaveze transparentnosti za operatore sistema u pogledu zagušenja mreže i rokova trgovanja bliže realnom vremenu.

Nadalje, kako bi se poboljšala fleksibilnost elektroenergetskog sistema, od država članica će se sada tražiti da procene svoje potrebe, utvrde ciljeve za povećanje nefosilne fleksibilnosti i imajuće mogućnost da uvedu nove šeme podrške posebno za odgovor na potražnju i skladištenje. Reforma takođe omogućava operaterima sistema da obezbede smanjenje potražnje u vršnim satima.

Sporazum uzima u obzir određene izazove država članica i regiona u tranziciji prema čistoj energiji i predviđa ciljane i vremenski ograničena odstupanja od određenih pravila Uredbe kako bi im se olakšao put ka dekarboniziranom energetskom sistemu.

Privremeni sporazum sada zahteva formalno usvajanje i od strane Evropskog parlamenta i Saveta. Kada se ovaj proces završi, novi zakon će biti objavljen u Službenom listu Unije i stupiće na snagu.

CAN Europe: Dogovor produžio podršku uglju i nuklearnoj energiji

BRISEL - Savet EU i Parlament su u tekst revizije Projekta tržišta električne energije uključili član 64. kojim se produžava državna podrška starim, zagađujućim elektranama na uglj koji ne ispunjavaju emisione standarde dogovorene 2019. godine, dok su pronuklearni države ostavile po strani obnovljive izvore energije tako što su sklapale ugovore sa zemljama koje podržavaju kontinuirano oslanjanje na fosilna goriva, prokomentarisala je dogovor Saveta i parlamenta

Mreža klimatske akcije Evrope (CAN Europe).

Uključivanje člana 64. od strane nekih država članica EU i konzervativnih

parlamentaraca je u suštini veoma kontroverzan kompromis o reviziji dizajna tržišta električne energije, uprkos otporu dela Evropskog parlamenta, dodaje ova ekološka grupacija, piše renewableenergymagazine.com.

Odobranje takvog odstupanja zanemaruje realnost već postojećih mehanizama velikog kapaciteta za fosilna goriva, prema CAN Europe. Umesto toga, odlučili su nagraditi ne delovanje država članica koje ne uspevaju diverzifikovati svoju ponudu električne energije i odmaknuti se od uglja - i to ne po prvi put. Nisu izvučene pouke iz prethodne reforme 2019. godine i tekst ne daje garancije da se produženje neće ponoviti u budućnosti.

Marta Ancevska, stručnjakinja za politiku energetske sistema u CAN Europe kaže da "podrška starim, zagađujućim termoelektranama

na uglj i kockanje s nuklearnom energijom ne samo da rizikuje daljnje odlaganje energetske tranzicije Evrope, već postavlja vrlo nisku letvicu za druge zemlje kada je u pitanju postepeno ukidanje fosilnih goriva."

Dok čekamo da vidimo konačan tekst ovog izvešća, čini se da je jedina zaštitna mera slaba referenca na odobrenje Komisije za proširenje uglja za svaku zemlju, kaže CAN Europe, i zahtev da država članica proceni uticaj odobrene derogacije na emisije gasova staklene bašte (ali bez obaveze kada je potrebno dostaviti ovaj izveštaj). Ako se potvrdi, Komisija treba učiniti sve što je u njenoj moći kako bi osigurala da to bude izuzetno i opravdano.

Drugi alarmantni razvoj događaja su akcije pronuklearnih država članica, koje su posredovale u dogovorima sa zemljama koje favorizuju kontinuirano oslanjanje na fosilna goriva, zanemarujući obnovljive izvore energije. Poljska je vodila odgovornost za dalje subvencije za uglj, a imala je podršku Francuske, Bugarske i Slovačke.

Aktivnost Francuske tokom čitavih pregovora bila je flagrantna – preuzimanje kontrole nad diskusijom kako bi se dobila podrška države

za postojeću nuklearnu flotu putem Ugovora o razlikama (CFD), a nije bežala od podrške državama članicama koje se oslanjaju na uglj.

„Zakulisni dogovori za nastavak podrške najpriljavijim evropskim elektranama na uglj u zamenu za državnu podršku za nuklearnu, sporu i skupu tehnologiju koja se pokreće, odgađa postepeno ukidanje fosilnih goriva na dva fronta“, dodao je Tomas Luis, Stručnjak za politiku uglja i nuklearne energije u CAN Europe.

Savet EU zvanično usvojio produženja hitnih mera na tržištu gasa i električne energije

BRISEL - Savet EU je 22. decembra formalno usvojilo pisanom procedurom produženje tri ključne hitne mere tržišta gasa i električne energije uvedene prošle godine kao odgovor na energetske krize izazvanu ratom u Ukrajini.

Tri mere obuhvataju mehanizam korekcije tržišta gasa, takozvane mere „gasne solidarnosti“ i pravila koja se odnose na davanje dozvola za projekte obnovljive energije.

"Propisi su formalno usvojeni. Oni će sada biti objavljeni u Službenom listu EU i stupiti na snagu", saopšteno je iz Saveta.

Ministri energetike EU složili su se da produže tri mere za još 12 meseci na sastanku u Briselu 19. decembra.

"Produženje tri hitne mere neophodno je za rešavanje još uvek krhke situacije u EU nakon ruske invazije na Ukrajinu", rekla je španska ministarka za ekološku tranziciju Teresa Ribera.

"To će nam omogućiti da osiguramo stabilizaciju energetske tržišta, ublažimo efekte krize i zaštitimo građane EU od preterano visokih cena energije", rekao je Ribera.

Španija trenutno predsedava EU po principu rotacije.

Evropska komisija, koja je predložila produženja krajem novembra, saopštila je da je situacija na evropskom energetske tržištu sigurnija nego pre 12 meseci.

Međutim, navodi se da je predložio produženja kako bi se "dalje poboljšala sigurnost snabdevanja gasom i ojačala otpornost tržišta".

Regulativa o mehanizmu korekcije tržišta -- koja je postavila na holandskoj TTF berzi gornju granicu

cena gasa od 180 Eur/MWh - koja je kasnije proširena na druga evropska gasna čvorišta -- stupila je na snagu 1. februara ove godine i trebalo je da istekne 31. januara, 2024.

Granica cena -- koja je uvedena nakon što su evropske cene prirodnog gasa porasle u leto 2022. -- sada će ostati na snazi do 31. januara 2025. godine.

S&P Global

Platts, deo *S&P Global* Commodity Insights-a, procenio je referentnu holandsku TTF cenu za mesec dana unapred na najviši nivo od 319,98 Eur/MWh 26. avgusta 2022. godine.

Cene su sada niže zahvaljujući zdravim nivoima skladištenja i smanjenju potražnje, ali ostaju istorijski visoke, a Platts je 21. decembra procenio jenu TTF-a za mesec unapred na 34,41 Eur/MWh.

Evropska komesarka za energetiku Kadri Simson rekao je prošlog meseca da mere treba produžiti s obzirom na to da je EU i dalje izložena energetske šokovima.

Hitna uredba o jačanju solidarnosti kroz bolju koordinaciju kupovine gasa, pouzdane referentne cene i prekograničnu razmenu gasa sada je produžena do 31. decembra 2024. godine.

Hitne mere za izdavanje dozvola -- usmerene na skraćivanje i ubrzanje procedura za izdavanje dozvola za projekte obnovljive energije -- trebalo su da isteknu 30. juna 2024., ali su sada produžene do kraja juna 2025. godine.

EK je saopštila da je ubrzanje instalacija obnovljive energije smanjilo zavisnost EU od uvoza prirodnog gasa, piše Platts.

ACER poziva na reforme odgovora na potražnju za rešavanje negativnih cena

LJUBLJANA - Uklanjanje prepreka odgovoru na potražnju moglo bi pomoći koje mogu pomoći vladama, regulatorima i mrežnim operaterima da uklone barijere koje koče odgovor na potražnju u smanjenju slučajeva negativnih cena električne energije i skokova cena, kao i potrebe za intervencijom na državnom nivou na tržištu, saopštila je 19. decembra regulatorna agencija za energiju EU ACER.

"Određena volatilnost cena, uključujući negativne veleprodajne cene, šalje jasne signale za aktiviranje odgovora na potražnju", navodi se u novom izveštaju. prenosi **Montel**.

Uklanjanje ovih barijera omogućilo bi potrošačima i malim igračima (npr. električna vozila, nova rešenja za skladištenje, krovna solarna energija) da aktivno učestvuju na tržištima električne

energije i pomognu operaterima sistema da reše neravnoteže i zagušenja mreže, pružajući preko potrebnu fleksibilnost u podršci evropskim klimatskim i energetske ciljevima, navodi ACER.

Negativne cene električne energije postajale su sve prisutnije u EU kako se povećavao udeo obnovljivih izvora energije, što pokazuje da energetske sistemi moraju postati fleksibilniji i osjetljiviji.

Negativne cene se obično pojavljuju kada se visoka proizvodnja iz obnovljivih izvora poklapa sa niskom potražnjom, navodi Montel.

Koje su preporuke ACER-a?

ACER izveštaj predstavlja ključne nalaze i specifične preporuke. Uopšteno govoreći, ovo uključuje 9 preporuka državama članicama, regulatorima, operaterima prenosnog sistema i operaterima distributivnih sistema, uključujući:

- Ubrzati implementaciju regulatornih promena kako bi se uklonile uporne barijere za potrošače električne energije i druge nove učesnike i male igrače.
- Ubrzati uvođenje pametnih brojila, obezbediti odgovarajuće signale cena u ugovorima o računima za električnu energiju i podići svest potrošača kako bi se aktivirao odgovor na potražnju.
- Osigurati da lokalna tržišta za upravljanje zagušenjima imaju priliku da se razviju i sazrevaju. Definisati transparentan nacionalni proces za procenu kada/gde se lokalna tržišta mogu implementirati.
- Olakšati pristup novim učesnicima na maloprodajnim energetske tržištima.
- Biti ciljan, prilagođen i privremen kada se razmatra intervencije na maloprodajnim cenama.

Juronjuz: EU mora pronaći energetska rešenja koja prevazilaze kratkoročne subvencije

BRISEL - Brisel želi da proširi propise koji dozvoljavaju državama članicama EU da subvencionišu cene energije, pa je realno očekivati da će intervencionizam na kraju iskriviti prirodno ponašanje tržišta EU i potkopati samu njegovu budućnost, piše za portal **Juronjuz** (Euronews) Simon Kardaš, viši stručni saradnik za energetiku u okviru programa European Power, Evropskog saveta za spoljne poslove u Varšavi.

euronews.

Kako bi ublažila neke od rizika koji se predstavljaju za države članice, Evropska komisija je nedavno proširila upotrebu instrumenata podrške koji su prvi put uvedeni 2022. godine.

To će omogućiti članicama da pruže pomoć nacionalnim subjektima, ako cene električne energije pređu nivo pre energetske krize, a praćen je predlozima kojima bi se proširile druge antikrizne mere, kao što su mere solidarnosti za gas, mehanizam za korekciju tržišta i pravila vezano za izdavanje dozvola za projekte obnovljive energije, u narednu godinu.

Frustracija kriznim rešenjima raste

Ovaj intervencionistički pristup dobro je prošao u mnogim državama članicama, a za neke sadašnje administracije se upotrebljava za njihovu političku korist uoči evropskih izbora u maju.

Prošlog meseca, nemačka vladajuća koalicija dogovorila je pravila za pružanje pomoći energetske intenzivnoj industriji; program koji bi trebao trajati do 2028. godine, s procenjenim budžetom od 28 milijardi eura.

Zemlje poput Francuske i Poljske takođe su među onima koje se zalažu za održavanje subvencija, a poljska vlada koja će uskoro biti formirana najavljuje da će zadržati zamrzavanje cena struje i gasa za odabrane grupe potrošača 2024. godine.

Osim zaštite ranjivih grupa potrošača električne energije, jedan od glavnih argumenata za održavanje mera podrške je strah od gubitka konkurentnosti, te rizik da će evropske kompanije zbog visokih cena energije razmotriti migraciju poslovanja u SAD ili Kinu. .

Ipak, u nekim zemljama EU raste frustracija zbog nastavka kriznih rešenja, uključujući Belgiju,

Holandiju, Dansku, Estoniju i Finsku, gde su političari istakli da su se cene električne energije čvrsto stabilizovale tokom godine, te da je održavanje posebnih pravila o državnoj pomoći štetna su za tržište EU.

Subvencionisanje favorizuje bogatije zemlje

Iako postoji rizik od povećanja cena električne energije u EU u narednoj godini, a produženje nekih od antikriznih mera do 2024. izgleda potpuno opravdano, dugoročno gledano, Brisel bi trebalo da ima na umu smanjenje obima subvencija. A za to postoji nekoliko razloga.

Prvo, subvencioniranje cena električne energije je izuzetno skupo. Prema Izveštaju o energetske subvencijama za 2023., one su porasle na 181 milijardu eura širom EU 2022. i mogle bi dostići 194 milijarde eura 2023.

Drugo, zadržavanje mogućnosti subvencioniranja cena električne energije na dugi rok može naštetiti energetske tržištu EU, produbljujući nejednakosti među državama članicama, kao posledicu fenomena utrke subvencija, što nesrazmerno koristi bogatijim zemljama.

Podele i glavobolje se naziru 2024. i kasnije ako ovo ponašanje postane uobičajeno. To takođe ugrožava samo postojanje evropskog tržišta, ako Evropska komisija signalizira svoju nameru da dalje proširi određene antikrizne propise bez odgovarajuće procene.

To dobro ilustruju brojke za 2022. koje pokazuju da je od ukupnog iznosa državne pomoći odobrene od strane EU, 53% otišlo u Nemačku, a 24% u Francusku.

Političko rukovodstvo u Briselu treba da striktno proceni legitimnost pružanja državne pomoći u konkretnim slučajevima ako intervencionizam opstane u kratkom i srednjem roku.

Sada je na državama članicama da zatvore detalje ovog predloga za zakonodavne izmene i iznesu propise koji, između ostalog, preciziraju pravila o ulaganju za proširenje proizvodnih kapaciteta, kao što su skladištenje obnovljive energije i nuklearna energija.

Ako to uspeju da odstupe od subvencionisanja kao odgovora, postoji prilika da se dugoročno stabilizuju cene električne energije u Evropi i smanje zavisnost od fosilnih goriva kao primarnih izvora energije, konstatuje Kardaš.

Dokument o uticaju poskupljenja energije na domaćinstva u EU

BRISEL - Evropska komisija objavila je 20. decembra radni [Dokument o ekonomskim i distributivnim efektima viših cena energije na domaćinstva u EU.](#)

Ovaj rad je verovatno prvi koji analizira uticaje nedavno uočenih promena cena na (na osnovu rashoda) energetske i transportno siromaštvo i na raspodelu dohotka na nivou EU, navodi Komisija.

Analiza pokazuje da bi se u nedostatku ponašanja i direktne podrške prihodima (zasnovane na rashodima) nivoi energetske i transportnog siromaštva značajno povećali u celoj EU zbog promena cena energije između avgusta 2021. i januara 2023. godine, u poređenju sa prethodnih 18 meseci.

U skladu sa postojećom literaturom, analiza takođe potvrđuje da, dok je potrošnja energije za stanovanje veća među grupama s niskim prihodima, potrošnja za energiju za transportna goriva ima tendenciju povećanja duž raspodele prihoda. Povećanje cena gasa i električne energije bili su glavni pokretači uticaja vrtoglavih cena energije za domaćinstva. Ova povećanja su takođe indirektno doprinela rastu cena hrane koje posebno pogađaju domaćinstva sa nižim prihodima.

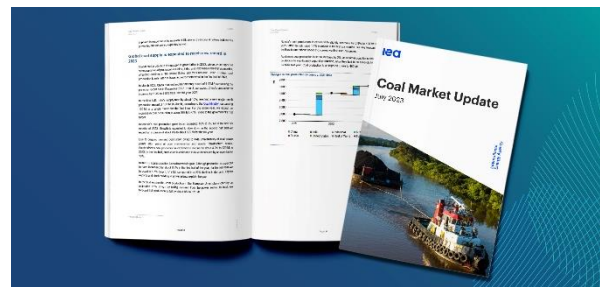
Kako bi ublažile efekte povećanja cena, države članice usvojile su niz mera s ciljem pružanja brze i opipljive olakšice od visokih cena energije i troškova života, od kojih su neke bile usmerene na ugrožena domaćinstva, ali većina nije bila ciljana u smislu uticaja na budžet. Kako su pritisci na cene smanjeni, države članice postepeno ukidaju mere podrške, takođe kako bi očuvale stabilnost javnih finansija.

Rezultati kvantitativnog modelovanja o kojima se govori u ovom radu razmatraju samo one mere koje imaju direktan uticaj na potrošačke cene, kao što su ograničenja cena ili smanjenje tarifa, PDV-a ili drugih poreza na potrošnju. Ove mere čine približno 28% od ukupnog broja sprovedenih mera.

Stoga rezultati ovog dokumenta jasno pokazuju da su hitne mjere koje su implementirale države članice odgovorile na hitnu potrebu u to vreme da se ublaže potencijalni i stvarni uticaji skoka cena energije, koji bi inače ozbiljno pogoršao siromaštvo i nejednakosti. Međutim, budući da su mnoge mere bile neciljane, imale su regresivan učinak i visoku cenu na javne finansije, navodi Komisija.

Globalna potražnja za ugljem pada do 2026: izveštaj IEA

PARIZ - Uprkos tome što je ove godine dostigla rekordan nivo proizvodnje, očekuje se da će globalna potražnja za ugljem opasti do 2026. godine, navodi se u izveštaju Međunarodne agencije za energiju (IEA). Iako se očekuje da će ovaj pad biti posledica prelaska na obnovljive izvore energije i pada potražnje iz Kine, Indija će ostati „pokretačka snaga“ za gorivo do te godine.

U izveštaju, objavljenom 15. decembra, vidi se da će globalna potražnja za ugljem porasti za 1,4% u 2023. godini, po prvi put premašivši 8,5 milijardi tona. Međutim, ovo povećanje prikriva velike razlike među regijama. Dok se očekuje da će potražnja u Evropskoj uniji i Sjedinjenim Državama pasti za po 20%, očekuje se da će porasti za 8% u Indiji i 5% u Kini 2023. godine zbog potražnje za električnom energijom i smanjene proizvodnje električne energije iz hidroenergije.

Štaviše, očekuje se da će strmoglavi uzlazni trend jeftine solarne fotonaponske implementacije pomoći proizvodnji energije iz obnovljivih izvora. „Pored toga, očekuje se umeren porast proizvodnje nuklearne energije, posebno u Kini, Indiji i Evropskoj uniji. U tom kontekstu, proizvodnja na uglj će verovatno biti gurnuta u silaznu putanju od 2024. godine“, stoji u izveštaju. Trenutno, nešto više od polovine svetske potražnje za ugljem dolazi iz Kine. Uz očekivanu veliku ekspanziju obnovljivih izvora energije,

očekuje se da će potražnja za ugljem u zemlji pasti 2024. i stati na platou 2026. Sveukupno, to će rezultirati padom globalne potražnje za pozivima od 2,3% do 2026. godine.

Ugalj, najvažniji izvor za proizvodnju električne energije, proizvodnju čelika i cementa, takođe je najveći izvor emisije ugljen dioksida (CO₂) iz ljudskih aktivnosti. Uprkos predviđanjima pada, očekuje se da će globalna potrošnja ostati preko 8 milijardi tona do 2026. godine, prema izveštaju.

"Videli smo pad globalne potražnje za ugljem nekoliko puta, ali je bio kratak i izazvan vanrednim događajima poput raspada Sovjetskog Saveza ili krize COVID-19. Ovo vreme izgleda drugačije, jer je pad strukturalniji, podstaknut ogromnom i trajnom ekspanzijom tehnologija čiste energije", rekao je Keisuke Sadamori, direktor tržišta energije i sigurnosti u IEA. "Prekretnica za uglj je očito na horizontu – iako će tempo kojim se obnovljivi izvori energije šire u ključnim azijskim ekonomijama diktirati šta će se dalje dogoditi, a potrebni su mnogo veći naponi da se ispune međunarodni klimatski ciljevi."

Smanjenje upotrebe 'nesputanog' uglja, ili spaljivanje uglja bez tehnologija za hvatanje ugljenika, jedan je od eksplicitnih sporazuma zemalja potpisnica Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promenama, najvećeg svetskog uticaja na klimatsku politiku. Da bismo imali šansu da do kraja stoleća temperatura ne poraste iznad 1,5°C, emisije iz uglja moraju pasti za skoro 95% između 2020.-2050.

U međuvremenu, očekuje se da će Kina, Indija i Indonezija – tri najveća proizvođača uglja na svetu – oboriti rekorde proizvodnje 2023. godine, gurajući globalnu proizvodnju na novi maksimum u 2023. Ove tri zemlje sada čine više od 70% svetske proizvodnje uglja.

EU: Oko 15 GW elektrana na uglj biće zatvoreno u 2024.

BERLIN, LONDON - Oko 15 GW najstarijih preostalih evropskih elektrana na uglj trebalo bi da budu zatvorene 2024. godine, čak i ako bi niže cene ugljenika u EU mogle da stimulišu blagi oporavak proizvodnje iz sve manje flote bloka. Više od 10 GW zatvaranja uglja iz 2024. godine nalazi se u Nemačkoj, s kratkim odlaganjem koje je ponudila prošlogodišnja kriza u snabdevanju gasom.

Na drugom mestu, Velika Britanija će završiti postupno ukidanje uglja zatvaranjem elektrane Ratcliffe snage 2 GW, čime će se okončati 140 godina britanske proizvodnje električne energije na uglj.

"Iskorišćavanje elektrana na uglj je prilično značajno opadalo [u Evropi] što odražava slabiju potražnju tokom većeg dela 2023., ali i niže granične troškove za gas," rekao je Daniel Muir, viši analitičar energije u S&P Global Commodity Insights.

Neki zaostali naponi na tržištu gasa podržali bi rad uglja u narednoj godini, pre nego što proizvodnja ponovo padne od 2025. godine, rekao je Muir.

Analitičari S&P Globala prognoziraju proizvodnju uglja i lignita za 2024. godinu, u proseku od 17 GW, ali će 2025. pasti na 15,5 GW.

Kapacitet uglja i lignita na glavnim evropskim tržištima električne energije trebalo bi da padnu na 37 GW do kraja 2024. godine, u odnosu na 171 GW za plin i 83 GW nuklearni kapacitet, prema podacima S&P Globala.

Raniji izlaz uglja

Nakon 2024., planirano je da se u Nemačkoj zatvori samo 2,5 GW kapaciteta lignita pre 2029. prema zakonu o izlasku iz uglja s fokusom na preostale jedinice kamenog uglja.

Što se tiče lignita, na istoku postoji snažno regionalno protivljenje saveznim ambicijama da se uvedu zatvaranja lignita od sadašnje 2038. godine, dok većina operatera kamenog uglja u zapadnoj Nemačkoj planira da napusti ugalj daleko ranije.

Operater EnBW želi postupno izbaciti ugalj već 2028. godine, iako se njegov plan temelji na podršci novoj infrastrukturi za gas i vodonik.

"Jasni okvirni uslovi kroz strategiju elektrane su potrebni odmah", rekao je portparol EnBW-a za S&P Global, napominjući do osmogodišnjih razvojnih ciklusa za novu elektranu u Nemačkoj.

EnBW trenutno preduzima tri projekta konverzije uglja u gas u svojoj matičnoj regiji Baden-Vurtemberg.

U međuvremenu, RWE je obavezan da zatvori svoje poslednje jedinice lignita do 2030. i da do tada ima 3 GW gasnih kapaciteta spremnih za vodonik, iako izvršni direktor Markus Kreber priznaje da su kašnjenja u strategiji elektrane izazov.

Uniper planira da napusti ugalj 2029. godine, a sada njemački državni operater mora prodati svoju elektranu na kamenu ugalj Datteln-4 od 1,1 GW, puštenu u rad 2020. godine i dozvoljenu da radi do 2038. godine.

Pauza u strategiji

Ministar energetike Robert Habeck pokrenuo je u avgustu konsultacije o okviru za tendere za do 15 GW gasnog postrojenja spremnog za vodonik, pri čemu će prvih 10 GW biti na aukciji do 2026.

To bi omogućilo Nemačkoj da pomakne izlaz iz uglja do 2030. godine, umesto od 2038.

Međutim, s predloženim merama podrške koje koštaju do 60 milijardi eura (66 milijardi dolara) tokom 15 godina, međutim, protivljenje unutar koalicije bilo je evidentno čak i pre nego što je sudska presuda efektivno zamrzнула berlinski klimatski fond, prisiljavajući preispitivanje prioriteta dekarbonizacije.

Evropska zatvaranja uglja

Na drugim mestima i nakon zatvaranja poslednje elektrane na ugalj u Ujedinjenom Kraljevstvu, očekuje se da će Italija započeti konačno postupno ukidanje svojih kapaciteta za ugalj 2024. sa 1 GW koji će biti zatvoren, većina u Enellovoj elektrani Fusina (640 MW).

"Italija je već smanjila svoje oslanjanje na ugalj s proizvodnjom uglja koja je postavila rekordno niske vrednosti nakon završetka uredbe o maksimizaciji uglja. Stoga očekujemo da će uticaj zatvaranja uglja biti nizak", rekao je Parth Goel, talijanski analitičar energetike u S&P Globalu.

Francuska i Holandija zajedno imaju po tri preostale jedinice uglja, ali pod godišnjim ograničenjima u radu, dok još uvek značajne flote uglja/lignita u Poljskoj i Češkoj ostaju pod pritiskom troškova ugljenika i rastućih obnovljivih izvora energije.

Nemačka produžila za godinu dana rad nekih TE na uglj

BERLIN - Nemačka je bila prisiljena da odustane od planova za postupno izbacivanje uglja do 2030., prenosi u prošli utorak **Blumberg**

U potezu koji je mnogima podigao obrve, Bundesnetzagentur (BNetzA), nemački energetska regulator, produžio je rad određenih elektrana na uglj najmanje do marta 2031.

Ova regulatorna odluka direktno utiče na Uniper SE i EnBW Energie Baden-Württemberg AG, dve najveće energetske kompanije u zemlji.

Bugarskoj 1,2 milijarde evra za transformaciju regiona uglja

SOFIJA - Evropska komisija izdvojila je 21. decembra 1,2 milijarde evra za transformaciju Stare Zagore, Čustendila i Pernika u Bugarskoj u okviru Fonda za pravednu tranziciju, piše **Euractiv**.

“Ovo je veoma ozbiljna suma namenjena razvoju ovih regiona. Da smo odugovlačili još nedelju dana, ova sredstva bi nestala, kao što je nestalo oko 100 miliona evra krajem prošle godine jer nije podneta nikakva dokumenta od strane prelazne vlade”, rekao je premijer Nikolaj Denkov.

Vlada je navela da ta sredstva moraju što brže, efikasnije i transparentnije stići u regione, jer se

očekuje očuvanje i otvaranje više od 15.000 radnih mesta.

Prema planovima Vlade, u narednih šest godina ovaj novac će biti utrošen na „aktivnosti na poboljšanju rudarskog terena za industrijske potrebe, podršku radnicima nakon mapiranja njihovih veština, finansiranje energetske efikasnosti sa fokusom na ugrožena domaćinstva, razvoj industrijskih parkova i zone, razvoj proizvodnje komponenti i električne energije iz obnovljivih izvora i podrška diversifikaciji privrede kroz nova preduzeća”.

U septembru su rudari i energetičari organizovali proteste izazvane odlukom vlade da Evropskoj komisiji pošalje bugarske teritorijalne planove u vezi sa energetskom tranzicijom u oblastima uglja. Da bi ovi planovi bili odobreni u Briselu, morali su da sadrže raspored za smanjenje kapaciteta termoelektrana na uglj. Početkom oktobra, nakon više od šest sati pregovora, demonstranti su potpisali sporazum sa vlastima.

Uslovi koje su tražili ugljari formulisani su u sedam tačaka, a država se obavezala da neće administrativno zatvarati ni uglj ni elektrane.

Međutim, premijer Nikolaj Denkov je rekao da u planovima jasno stoji da vlada neće zatvoriti elektrane na uglj pre 2038. godine, ali da će "postepeno neke od njih ispasti iz energetske sistema jer više neće biti ekonomski izvodljivo da rade”.

Vlada se nije složila s demonstrantima da se Plan oporavka i otpornosti prepíše u deo energetske tranzicije za dekarbonizaciju jer bi na taj način država izgubila milijarde evra.

Na kraju, država je poslala teritorijalne planove za pravednu tranziciju u roku predviđenom evropskim zakonodavstvom.

EU odobrila Italiji državnu pomoć od 17,7 milijardi evra za skladištenje električne energije

BRISEL – Evropska komisija je 21. decembra saopštila da je odobrila italijansku državnu pomoć od 17,7 milijardi evra za podršku razvoju centralizovanog sistema za skladištenje električne energije iz obnovljivih izvora.

Višegodišnja šema pomoći imaće oblik godišnjih plaćanja proizvođačima skladišta električne energije, a ima za cilj olakšati integraciju energije iz obnovljivih izvora u italijanski elektroenergetski sistem, prenosi **Rojters**.

To bi omogućilo skladištenje viška električne energije u vreme jakih vetrova ili sunca, kao i korišćenje energije u vreme nestašice, smanjujući potrebu za proizvodnjom iz elektrana na fosilna goriva.

Komisija je navela da će plan pomoći u ispunjavanju klimatskih ciljeva, i da će ovi pozitivni efekti nadmašiti svako potencijalno narušavanje konkurencije.

Italijanska vlada je ovlasila državnog operatera električne mreže Terna da organizuje konkurentne aukcije među proizvođačima skladišta kako bi se stvorio novi kapacitet za skladištenje u zemlji.

Komisija: Zemlje EU kasne u ostvarenju cilja klimatskih promena

BRISEL – Zemlje Evropske unije zaostaju u ostvarenju svog osnovnog cilja klimatskih promena i bez snažnije politike smanjenja emisija rizikuju da promaše cilj, saopštila je Evropska komisija 18. decembra.

U proceni nacionalnih klimatskih planova zemalja EU, Komisija je navela da će ove mere zajedno smanjiti neto emisije stakleničkih gasova u EU za 51% do 2030. godine – što je ispod pravno obavezujućeg cilja bloka za smanjenje emisija od 55%.

Sagorevanje fosilnih goriva je glavni izvor emisije gasova staklene bašte u Evropi - kao i na globalnom nivou. Zemlje EU i skoro 100 drugih nacija želele su globalni dogovor o "postupnom ukidanju" fosilnih goriva na klimatskom samitu UN-a COP28 ovog meseca - koji se završio slabijim kompromisom, prenosi **Rojters**.

Komisija je rekla da su sve zemlje EU počele da smanjuju upotrebu fosilnih goriva, ali neke se kreću presporo, a mnoge potkopavaju ovu promenu nastavljajući subvencioniranje ovog sektora energetske privrede.

"Subvencije za fosilna goriva ostaju glavna prepreka tranziciji prema čistoj energiji i prepreka klimatskim ciljevima EU", rekla je Komisija.

Zemlje uključujući Nemačku i Rumuniju planiraju da nastave sa sagorevanjem uglja i nakon 2030. godine, vodeći računa o svojim sposobnostima smanjenja CO2 - iako Berlin razmatra pomeranje njegovog postupnog ukidanja s 2038. na 2030.

Komisija je rekla da su zemljama takođe potrebni jači planovi za pomoć radnicima pogođenim zelenom tranzicijom.

Trenutni planovi zemalja mogli bi postići da EU do 2030. godine dobije 39,3% svoje energije iz obnovljivih izvora - što je veliki skok u odnosu na prošlogodišnji udeo EU od 22,5%. Međutim, to bi i dalje bilo ispod cilja bloka od 42,5% do 2030. godine.

Procena je obuhvatila nacionalne planove iz 21 zemlje. Austrija, Bugarska i Poljska nisu dostavile, dok su Belgija, Irska i Letonija dostavile kasno. Konačni planovi se očekuju do juna 2024.

Udeo OIE u energetsom miksu EU dostigao 23%

BRISEL - Udeo obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji energije na nivou EU dostigao je 23% u 2022. godini, što je povećanje od 1,1 procentnih poena (pp) u odnosu na prethodnu godinu, izveštava ured za statistiku bloka Eurostat.

Revidirana Direktiva EU o obnovljivoj energiji povećala je cilj bloka za obnovljive izvore energije (OIE) za 2030. godinu sa 32% na 42,5%, s daljnjim ciljem da se kasnije poveća na 45%, što znači da će zemlje morati zajednički da povećaju udeo OIE u EU u konačnom bruto iznosu potrošnje energije za skoro 20pp.

Albanija je bila prva u Centralnoj i Istočnoj Evropi (CEE), sa 44,1% potrošnje zelene energije, odmah ispred Letonije sa 43,3%. Sledeće u CIE bile su Crna Gora (39,9%), Estonija (38,5%) i Austrija (33,8%).

U narednom grupisanju zemalja bile su Litvanija (29,6%), Hrvatska (29,4%), Srbija (27,1%), Rumunija (24,1%), Slovenija (22,9%), Grčka (22,7%) i Moldavija (21,5%).

Bugarska je sledeća sa 19,1%, a slede Kosovo* (18,8%), Severna Makedonija (18,7%) i Češka (18,2%). Zaostale su bile Slovačka (17,5%), Poljska (16,9%) i, na poslednjem mestu, Mađarska (15,2%).

Švedska je imala najveći udeo OIE u EU iz, sa 66% njene bruto finalne potrošnje energije u 2022. godini iz obnovljivih izvora, a slede Finska (47,9%) i Letonija (43,3%), koje su najviše zavisile od hidroenergije.

Najmanji udeo OIE zabeležen je u Irskoj (13,1%), Malti (13,4%), Belgiji (13,8%) i Luksemburgu (14,4%). Sveukupno, 17 od EU-27 imalo je zelenu energetska mešavinu ispod proseka EU od 23% u 2022.

Sedam evropskih zemalja obećava energetske sisteme bez CO2 do 2035.

BRISEL - Sedam evropskih zemalja, uključujući Nemačku, Holandiju i Francusku, obećalo je 18. decembra da će eliminisati elektrane koje emituju CO2 iz svojih elektroenergetskih sistema do 2035. godine, javlja **Rojters**.

Uzeto zajedno, ove zemlje čine skoro polovinu proizvodnje električne energije u EU - uglavnom zahvaljujući doprinosima Nemačke i Francuske, dva najveća evropska proizvođača električne energije.

Cilj su postavile članice EU Austrija, Belgija, Francuska, Nemačka, Luksemburg i Holandija i Švajcarska koja nije članica EU, ali se usklađuje s nekim klimatskim politikama EU.

U zajedničkoj izjavi, zemlje su navele da će postojeće klimatske mere EU verovatno usmeriti Evropu ka energetsom sektoru gotovo bez CO2 do 2040. godine.

Dogovor o bržem zajedničkom kretanju, navele su zemlje, pomogao bi im da zajednički planiraju infrastrukturu kako bi osigurali da izgrade dovoljno mreža i skladišta energije da integrišu velike količine energije s niskim udelom ugljenika u mrežu i održavaju protok preko granica zemlje.

Sveukupno, EU je 2022. dobijala 41% svoje električne energije iz obnovljivih izvora, pokazuju podaci Evropske agencije za životnu sredinu.

Ali intenzitet proizvodnje energije CO2 značajno varira između zemalja.

Na primer, Austrija već dobija više od tri četvrtine električne energije iz obnovljivih izvora, dok se Francuska oslanja na nuklearnu energiju bez emisija CO2 za oko 70% svoje potrošnje energije, a Poljska ima najintenzivniju proizvodnju energije s CO2 od bilo koje zemlje EU zahvaljujući velikom udelu uglja.

Modeliranje koje je izradio think-tank Ember kaže da bi bilo moguće da cela Evropa skoro dekarbonizuje svoj energetske sektor do 2035. godine, pri čemu će vetar i solarna energija proizvoditi do 80% električne energije do tog datuma, a energija uglja i gasa u velikoj meri bila eliminisana.

To bi zahtevalo početna ulaganja do 750 milijardi evra u obnovljive izvore i mreže - ali bi do 2035. zemlje sveukupno uštedele novac u poređenju sa trenutnim planovima, zahvaljujući znatno smanjenom računu za fosilna goriva, naveo je Ember.

Komisija objavljuje preporuku o finansiranju energetske efikasnosti prema novoj Direktivi

BRISEL - Evropska komisija objavila je 18. decembra novu Preporuku o merama finansiranja energetske efikasnosti, u skladu sa članom 30. nove [Direktive o energetske efikasnosti](#) (EU) 2023/1791 (preinačena EED), koja je nedavno stupila na snagu, objavljeno je na portalu Komisije.

Preporuka se odnosi na to kako najbolje iskoristiti nacionalna sredstva za energetske efikasnost, finansijsku i tehničku podršku, sa ciljem da se podrže države članice u transpoziciji i implementaciji ovog člana, koji postavlja ključne odredbe za olakšavanje ulaganja u energetske efikasnost. Cilj je doprineti jedinstvenom razumevanju zakonodavstva u državama članicama dok pripremaju svoje mere za transpoziciju.

Kako same javne finansije (uključujući sredstva iz budžeta EU) neće biti dovoljne da se zadovolje investicione potrebe za postizanje novih ciljeva energetske efikasnosti do 2030. godine, većina finansijske podrške će morati doći iz privatnog sektora. Stoga, član 30. jača pravni i politički okvir za finansiranje energetske efikasnosti, s ciljem povećanja isplativosti javne budžetske podrške i privlačenja više privatnih investicija.

Član 30 EED-a stoga podstiče potrebu za raspoređivanjem adekvatne finansijske i tehničke podrške za mere energetske efikasnosti, razvojem ciljanih mera politike koje omogućavaju mobilizaciju privatnih investicija u energetska efikasnost i promovisanjem inovativnih mehanizama finansiranja i privatnih finansijskih proizvoda za energetska efikasnost.

Štaviše, stavlja naglasak na saradnju između Evropske komisije, država članica i finansijskih institucija. U tom okviru, Komisija nastavlja sa pokretanjem Evropske koalicije za finansiranje energetske efikasnosti.

EU će produžiti gornju granicu cene gasa na još godinu dana

BRISEL – Evropska unija je spremna da produži svoju vanrednu gornju granicu cene gasa za još 12 meseci kao zaštitu od mogućih šokova cene energije, što su ministri energetike podržali u minuli utorak.

EU je prvi put dogovorila ograničenje cene gasa u decembru 2022. godine, nakon meseci neverovatno visokih cena energije izazvanih smanjenjem isporuke ruskog gasa Evropi nakon intervencije u Ukrajini.

"Uprkos relativno dobrom početku zime, geopolitička situacija ostaje vrlo krhka. I ove hitne mere pomažu nam da zaštitimo naše potrošače od previsokih cena energije", rekla je komesarka EU za energetiku Kadri Simson, prenosi **Rojters**.

Ograničenje cene trebalo je da istekne u februaru 2024. i sada će se primenjivati do kraja januara 2025. Sporazum ministara u utorak mora biti usvojen u pisanoj formi, ali taj korak je obično formalnost.

Zemlje EU složile su se da produže dve druge mere energetske krize za 12 meseci. Jedna nudi brže dozvole za projekte obnovljive energije kako bi se pomoglo zemljama da zamene ruski gas čistom energijom, a druga postavlja pravila kako bi se osiguralo da zemlje dele gas tokom nestašice.

Ruski energetski gigant Gazprom isporučio je 27 milijardi kubnih metara gasa u Evropu ove godine, u odnosu na 180 milijardi kubnih metara koliko je poslao 2018. kada su isporuke bile na vrhuncu, pokazuje računica Reutersa.

Ograničenje cene gasa u EU nikada nije stupilo na snagu. Osmišljeno je tako da se primenjuje ako evropske cene gasa pređu 180 eura po megavatsatu - nivo koji referentna cena gasa u EU nije dostigla od duboke energetske krize.

Cene su u avgustu 2022. dostigle vrhunac iznad 300 evra/MWh za ugovor za prvi mesec na holandskom TTF tržištu. Ugovor se u utorak trgovao po ceni od oko 34 evra/MWh.

Zemlje, kompanije stoje iza planova EU za energiju vetra

BRISEL – Gotovo sve zemlje Evropske unije i oko 300 kompanija i industrijskih grupa složile su se 19. decembra da nastave sa planovima za brzo širenje vetroelektrana i lokalne industrije potrebne za njihovu izgradnju, prenosi **Rojters**.

Evropska komisija je u oktobru objavila planove za podršku evropskoj industriji energije vetra, koja će morati masovno da proširi kapacitete kako bi dostigla cilj EU da dobije 42,5% sve energije iz obnovljivih izvora do 2030. - skoro duplo više od današnjeg udela.

Svih 27 zemalja članica EU, osim Mađarske, saglasilo se da će sprovesti preporuke EU, uključujući promenu aukcija obnovljive energije na načine koji bi lokalnim proizvođačima mogli dati prednost - zahtevajući od developera da se takmiče ne samo na osnovu cene, već i na osnovu kibernetičke sigurnosti i standarda rada.

Glasnogovornik mađarskog predstavništva u EU odbio je da objasni zašto se ta zemlja nije pridružila, ali je naveo "nacionalnu zakonodavnu proceduru koja je u toku" ne precizirajući dalje.

*Vlade su se takođe složile da pojačaju ulaganja u lokalne proizvodne kapacitete za vetroturbine i druge delove.

Svi glavni proizvođači turbina u Evropi prošle godine su zabeležili poslovne gubitke. Sektor je upozorio da se bori da raste dovoljno brzo da ispuni ciljeve zelene energije, jer se firme suočavaju s visokim kamatnim stopama i rastućim troškovima lanca snabdevanja.

Zemlje su se takođe složile da ispituju potencijalno nepoštenu trgovinsku praksu u stranoj proizvodnji vetroelektrana, prvenstveno iz Kine.

DOSIJE: EU objavljuje prelazne vrednosti za prekogranično prilagođavanje ugljenika

BRISEL - Evropska Komisija je 22. decembra objavila zadane vrednosti koje se mogu koristiti za određivanje ugrađenih emisija u uvezenoj robi (osim električne energije) obuhvaćenih Mehanizmom za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM) tokom njegovog prelaznog perioda koji traje do kraja 2025. godine.

Kako se navodi u informaciji objavljenoj na [portalu](#) Komisije, zadane vrednosti igraju posebnu ulogu u implementaciji CBAM-a tokom prelaznog perioda, posebno kada uvoznici nemaju sve potrebne informacije:

1. Tokom tri prva kvartalna izveštaja (Q4 2023. i Q1 i Q2. 2024.), deklaranti mogu prijaviti ugrađenu emisiju na osnovu zadanih vrednosti koje je Evropska komisija stavila na raspolaganje i objavila bez kvantitativnog ograničenja;
2. Od trećeg kvartala 2024. pa do kraja 2025. deklaranti i dalje mogu prijavljivati emisije na osnovu procena, ali samo za složenu robu i uz ograničenje od 20% ukupnih ugrađenih emisija. Korišćenje zadanih vrednosti kvalifikovalo bi se kao 'procena'.

Ove zadane vrednosti će se redovno revidirati nakon završetka prvog izveštajnog perioda za Q4 2023. (koji će se dostaviti do 31. januara 2024.), kako bi se uzeli u obzir podaci prikupljeni u tom prvom izveštajnom periodu, kao i povratne informacije od industrije EU i ne-EU proizvođača CBAM robe.

Pored fleksibilnosti predviđenih u CBAM uredbi i njenoj implementacionoj regulativi za prelazni period, dodatna pojednostavljenja ili olakšice su

integrisane ili će uskoro biti integrisane u online namenski alat za izveštavanje, CBAM prelazni registar. To uključuje:

- Opcija za evidentiranje podataka o emisiji određene robe koja će se ponovo koristiti u narednim izveštajima (izvodljivo iz drugog tromesečnog izveštaja u aprilu 2024.);
- Opcija za rekonstrukciju prethodnog izveštaja ažuriranjem uvezenih količina;
- Opcija za izveštavanje podataka zasnovanih na XML datoteci kako bi se omogućilo deklarantima za izveštavanje da automatiziraju vlastiti proces za ponovno korišćenje podataka prethodnih izveštaja kad god je to prikladno;
- Pojašnjenje da je za operatere standardni period izveštavanja dvanaest meseci kako bi im se omogućilo prikupljanje reprezentativnih podataka koji odražavaju godišnje operacije postrojenja. Dvanaestomesečni izveštajni period može biti ili kalendarska godina ili alternativno fiskalna godina. Međutim, operateri takođe mogu izabrati alternativni period izveštavanja od najmanje tri meseca ako postrojenje učestvuje u kvalifikovanom MRV sistemu i period izveštavanja se poklapa sa zahtevima tog MRV sistema.

Komisija će nastaviti da radi na daljem pojednostavljivanju obaveza izveštavanja i kako olakšati dostavljanje određenih poslovnih podataka direktno od proizvođača izvan EU u CBAM registar pre drugog izveštajnog perioda 2024. godine. Evropska komisija je takođe ažurirala dva pisana dokumenta sa smernicama za pomoć uvoznicima i operaterima instalacija izvan EU da prođu kroz prelazni period (1. oktobar 2023. – 31. decembar 2025.) s obavezama izveštavanja.

Dokumenti sa uputstvima su ažurirani pojašnjenjima i ispravkama posebno za vremenski okvir za izveštajne periode, kao i kvalitet informacija u CBAM izveštajima, npr. informacije koje treba dostaviti za unutrašnju preradu i proizvodne rute. Dokumenti sa uputstvima su praćeni elektronskim šablonom za informacije koje operateri postrojenja mogu koristiti da deklarantima koji podnose izveštaje prenesu informacije o ugrađenim emisijama njihove robe.

Срећни празници

Агенција за енергетику Републике Србије